

full d'assessorament *de* *l'escola de pares de la* **FaPaC**

LA RELIGIÓ A L'ESCOLA

0. Hi ha sectors que defensen la presència de la religió a l'escola, d'altres que en són asèptics, i també n'hi ha que la rebutgen. Amb això, tenim encetada una polèmica. Però des d'aquest full no pretenem prendre postura sobre cap de les posicions. Simplement, i a través de la bibliografia consultada, volem oferir als pares d'alumnes una informació bàsica perquè, a partir de la seva reflexió, els ajudi a poder prendre decisions respecte a l'educació de llurs fills, decisions que (i això sí ho volem destacar) influiran en el posterior desenvolupament dels fills i en la seva personalitat.

Primer de tot, intentarem definir el concepte Educació Religiosa. Els termes educació religiosa, formació religiosa, instrucció religiosa, ensenyança religiosa, catequesi, solen utilitzar-se, en la pràctica, com a sinònims, tot i que poden presentar diferències. No obstant això, podem fer una agrupació dels conceptes d'educació i formació religiosa, per una banda, i d'instrucció religiosa i ensenyança de la religió per una altra. També farem una definició de catequesi:

-Educació Religiosa. Formació Religiosa.

Procés pel qual membre d'una determinada confessió religiosa assimilen i fan propi el sistema de creences de la mateixa confessió.

-Instrucció religiosa. Ensenyança religiosa

Consisteix en la transmissió d'uns coneixement de la religió o religions, com a mitjà per interpretar i comprendre la història, l'art i la literatura, l'estudi de la filosofia, sense prejudicar l'acceptació de creences o adoptar conductes religioses.

-Catequesi

La catequesi és l'educació religiosa amb la finalitat d'integrar els alumnes que la segueixen en la fe i comportaments de la religió que s'imparteix.

1. EL MARC LEGAL DE L'EDUCACIÓ I LA RELIGIÓ

L'article 27.3 de la Constitució reconeix la llibertat de l'ensenyament i el dret a l'educació religiosa: "Los poderes públicos garantizan el derecho que asiste a los padres para que sus hijos reciban la formación religiosa y moral que esté de acuerdo con sus propias convicciones".

Hem de dir que aquesta garantia de dret constitucional no articula que aquesta formació religiosa i moral hagi de ser precisament a l'escola.

La LOGSE (Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu) cita, en la disposició addicional segona, que " la enseñanza de la religión se ajustará a lo establecido en el Acuerdo sobre Enseñanza y asuntos culturales suscrito entre la Santa Sede y el Estado Español y, en su caso, a lo dispuesto en aquellos otros que pudieran suscribirse con otras confesiones religiosas. A tal fin, y de conformidad con lo que dispongan dichos acuerdos, se incluirá la religión como área o materia en los niveles educativos que corresponda, que será de oferta obligatoria para los centros y de carácter voluntario para los alumnos."

L'acord entre la Santa Seu i l'Estat Espanyol, de 3 de gener de 1979, refereix que l'ensenyament de la religió i moral catòliques s'imparteix en tots els centres educatius, públics i no públics, com a matèria ordinària dels plans d'estudi, en els nivells d'educació pre-escolar i educació general bàsica, deixant en llibertat als pares dels alumnes perquè decideixin si els seus fills assisteixen o no a aquestes classes. En l'Ensenyament secundari, l'acord diu que l'ensenyament de la religió i moral catòliques s'ofereix amb caràcter optatiu, amb l'alternativa de fer un curs d'ètica i moral, o seguir el programa educatiu d'altres confessions religioses.

La Generalitat de Catalunya, a través del Departament d'Ensenyament, ha d'aplicar, com a mínim, l'Acord subscrit amb la Santa Seu, i té la llibertat d'ampliar-ho, si ho considera adient. Resumint, els aspectes bàsics que volem destacar són:

-Constitució: Dret dels pares per tal que llurs fills rebin la formació religiosa i moral d'acord amb les seves conviccions.

-LOGSE (Reforma): S'aplicarà l'Acord entre la Santa Seu i l'Estat, així com d'altres acords que es puguin subscriure amb altres confessions religioses.

-Acord Santa Seu-Estat Espanyol: L'ensenyament de la religió i moral catòliques s'imparteix en tots els centres educatius, des de pre-escolar fins a 8è d'EGB. Els pares tenen llibertat de triar si llurs fills assisteixen o no a aquestes classes. A l'ensenyament secundari, la religió s'ofereix com a optativa, amb l'alternativa de fer ètica, o seguir el programa d'altres confessions religioses.

D'una manera simple, podem expressar que l'oferta d'impartir religió existeix, i que correspon als pares triar si els fills assisteixen o no a aquestes classes.

2. BREU RESUM DE L'EVOLUCIÓ HISTÒRICA: EDUCACIÓ I RELIGIÓ

Segons el diccionari de Pedagogia Santillana (1985), l'educació religiosa en el budisme ha tingut un interès de segon ordre. En canvi, la religió islàmica, que té com a text El Coran, és part essencial de l'educació general del

ciudadà, i la instrucció d'aquesta religió a l'escola es dona amb la mateixa intensitat que qualsevol altre matèria.

L'educació en la religió cristiana té unes característiques pròpies, però si la comparem a les anteriors descrites, s'apropa més a l'islàmica que a la budista. Això és degut, en part, al fet que la religió cristiana té també un llibre sagrat que és la base de l'educació religiosa.

Inicialment, les ensenyances de la religió cristiana es dirigien als adults, que només després d'una instrucció inicial podien ser batejats. Posteriorment s'adoptà una ensenyança que durava uns tres anys, encaminada també al baptisme (segle II aC), fins a la conversió en massa al cristianisme dels pobles anomenats "bàrbars" (segle VI). Totes aquestes ensenyances es feien oralment. És més tard quan el missatge religiós adopta textos escrits, que són oferts als pares i padrins per instruir als seus fills i filles en la fe cristiana (Edat Mitjana).

Cap a finals del segle XVIII, en què l'escola obligatòria es va implantant progressivament, aquesta es converteix en el lloc idoni per a l'ensenyament de la religió (sorgeixen moltes congregacions de l'església catòlica dedicades a l'ensenyament). Amb això, podem dir que l'educació religiosa passa a formar part de l'educació integral del nen.

Actualment, però, l'escola obligatòria apareix també com a escola laica, basada, d'una banda, en el principi aconfessional de l'Estat, i d'una altra, en un pluralisme ideològic de la societat. Això hauria de comportar que l'educació religiosa no estigués present en l'escola pública.

No obstant això, tal com hem citat al principi, l'oferta de l'ensenyament de la religió existeix. El que cal és considerar si l'escola ha d'instruir en la fe -de la religió cristiana o d'altres religions-, ha de formar a l'alumne en una cultura religiosa per adquirir coneixements i optar a una opció lliure sobre el fet religiós, o cap d'aquestes dues opcions.

3. EDUCACIÓ I RELIGIÓ A L'ESCOLA

Si hem definit al principi d'aquest Full l'educació religiosa com el procés pel qual membres d'una determinada confessió religiosa

assimilen i fan propi el sistema de creences de la mateixa confessió, en parlar d'educació de la religió i moral catòliques hem de considerar que l'escola no confessional no és el lloc idoni per a aquesta formació, sinó la institució (església) que oferta la catequesi.

En parlar de cultura religiosa, ens estem referint al fet religiós com una realitat de l'ésser humà i per tant mereix el reconeixement de ser estudiat, per poder arribar a una interpretació i coneixement profund i optar lliurement pel fet religiós. Des d'aquesta perspectiva, la cultura religiosa seria una assignatura més, amb igualtat respecte a les altres matèries.

També es pot considerar l'estudi de la religió en aquells temes (història, art, literatura...) per a la comprensió dels quals cal tenir en compte el fet religiós com a part integrant de la Història, l'Art o la Literatura. Davant aquesta situació es poden plantejar una sèrie d'interrogants:

-Per poder conèixer i aprofundir el fet religiós -independentment de la religió que es tracti- ¿a quina edat és convenient introduir-la? O dit d'una altra manera, ¿Està el nen o nena de pre-escolar o Cicle Inicial, per exemple, madurativament preparat per comprendre el fenomen religiós? La instrucció de la fe suposa per al nen petit acceptar sense condicions i sense una comprensió clara el fet religiós. D'altra banda, cal considerar que tota introducció en el fet religiós ha de ser progressiva i ha d'assegurar que l'alumne pren postura lliure sobre aquest fet.

-Si la Constitució ofereix el dret als pares a que llurs fills rebin formació religiosa i moral d'acord amb les seves pròpies conviccions, i l'acord entre la Santa Seu i l'Estat Espanyol contempla la llibertat a assistir a les classes que han d'ofertar obligatòriament els centre educatius ¿no s'està negant amb això l'oportunitat, o millor dit, el dret a tots els individus a una cultura religiosa, la qual forma part indiscutible del desenvolupament humà? ¿O pot ser les classes de religió que es creïn per opció lliure dels pares suposarà un marc d'instrucció en la fe a aquells que hi assisteixin?

4. QUE PODEM FER ELS PARES?

En primer lloc, existeix l'opció lliure perquè els fills assisteixin a les classes de religió.

Qui triarà aquesta opció, ha de ser conscient que estan incidint, i fins i tot determinant el desenvolupament de la personalitat del seu fill/a, ja que les classes que s'oferten no tenen la finalitat d'oferir una cultura religiosa, sinó de donar a conèixer una religió concreta.

D'altra banda, amb el pluralisme ideològic que existeix actualment en la nostra societat, els pares han de considerar que l'educació de llurs fills ha de possibilitar que aquests puguin accedir, a través de la seva formació, a optar lliurement, tant del fet religiós com, per exemple, del fet polític, i que l'adoctrinament suposa una restricció d'aquestes possibilitats.

5. BIBLIOGRAFIA QUE PODEU CONSULTAR

-**Perspectiva Escolar**, núm 66 (monogràfic) (1982): "Cultura religiosa a l'escola". Ed. Rosa Sensat. Barcelona.

-**Diccionari de Pedagogia Santillana** (1985). Ed Santillana. Madrid.

-ALBERICH,E; MARTIN VELASCO,J. (1980): **Enseñar religión, hoy**. Ed. Bruño-edebé. Barcelona.

Autor del text: Ricard Montalbán